

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Orator Christianvs Caroli Regii E Societate Iesv

Reggio, Carlo

Romæ, 1612

Pro his, qui pagis conciones habent. cap. 13.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68672](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68672)

quarāt à viris prudentibus de rebus quæ in commune vtilēs concionibus esse possint, quæ peccata eo loci magis correctione indigeant, quæ pietatis opera possint commendari. Tam salutare consilium dabat noster B. Pater Xaverius, quem Indorum Apostolum ritè vocare possumus, in quibusdam literis ad Patrem Gasparem Barfæum, egregium Concionatorem in hæc verba: Si ignotum in oppidum veneris, prima cura erit ex probata fidei, & virtutis viris cognoscere oppidanorum, incolarumq; vitia & negotia inibi contracta. Caput quippe est ad homines iuandos gentis vniuersæ ingenium, ac mores nosse, & quoad liceat, singulorum morbos animorum, qui dissideant inter se, qui inimicitias gerant, quæ fraudes, quæ iudiciorum iniquitas, quæ fides testium, quæ Iudicum corruptio, & ab iisdem viris peritis & prudentibus inquirere, quæ tandem oporteat incedere via ad illorum mores, mentesq; sanandas; mouebat etiam Concionatorem, vt eorumdem quorum saluti vult consulere, sensus, mores, honestatq; vitæ impedimenta perspiciat & agnoscat, hoc dicebat esse viuos lectitare libros, docentes multa, quæ in mortuis libris nequaquam reperias.] Postremò etiam illud hic aduertat Concionator, ne omnibus facile præbeat aures, neque omnes consulat, sed aliquos viros graues secretò. Neque enim est vtile si id diuulgetur, propterea neque in concione se quippiam ab alijs accepisse significabit. Apponat huic doctrinæ sigillum August. qui docet pro personarum diuersitate variandam, & temperandam esse orationem, vbi etiam addit modum orationis huius variæ à charitate dictari. Ipsa, inquit, charitas alios parturit, cum alijs infirmatur, alios curat ædificare, alios contremiscit offendere, ad alios se inclinat, ad alios se erigit, alijs blanda, alijs seuera, nulli inimica, omnibus mater.]

Lib. de castib. rud. c. 15.

Pro bis, qui in Pagis Conciones habent. Cap. XIII.

Vltimum præceptum, quod proxima obseruatione iam dicebamus latè admodum patet, idcirco explicandum distinctius erit per partes. Sunt enim quædam Auditorum genera adeò inter sese diuersa, vt peculiarem quandam in Oratore prudentiam, & industriam requirant. Quid enim tam diuersum, quàm concionari, vel in rusticorum pagis, vel in Principum aulis. Separatim igitur de vtroque hoc genere an-

re antequam ad alia hominum genera progrediamur, dicendum est aliquid, vt nostri Oratoris vbique labor cum fructu sit.

Qui Apostolicum euangelizandi munus exercet, si offeratur occasio, vt ad Vrbes non magni nominis, vel etiam in pagos rusticorum mittatur, diuinam sementem facturus, dignari nequaquam debet huiusmodi hominum salutem, & animarum conuersionem, pro quibus Dei filius animam suam posuit. Imò vt alibi docuimus, oblatam à Deo sibi occasionem summa promptitudine voluntatis complecti, quamuis enim talia loca minus plausus habeant, tamen in his sæpe plus vtilitatis cum minori difficultate, ac labore colligitur, quam ab his qui in aulis Principum conciones habent. Adde quod maior est apud simplicem plebem, & humilitatis, & omnium virtutum occasio, in aulis verò ingens periculum, ne mores aulici addiscantur. Ac de pagis hæc dixerim. Primo multum refert, vt tempus quo fit missio ad pagos, & huiusmodi loca sit oportunum, & commodum incolis, nam tempore messium colligendarum, aut vindemiæ, aut alijs temporibus, quibus occupantur suis operibus vix vacuas aures præbebunt admonitionibus. Nec sine causa Spiritus sanctus illam prudentiæ regulam docuit, Scribe verbum in tempore vacuatis; eodem modo debent seligi horæ magis accommodatæ, in quibus facilius, & cum minori damno negotiorum domesticorum possint ad templum conuocari, diebus verò festis non solum mane, sed etiam à prandio iterum inuitari possunt, vt conueniant quo tempore aliquid tradi poterit, quod ad instructionem practicam vitæ Christianæ, vel ad catechesim pertineat, præcepta Decalogi, aut vitia capitalia, vel aliquid simile declarando. Secundo curet qui mittitur, vt habeat literas (vt vocant) commendatitias Episcopi, sub cuius cura locus est, vel Vicarij generalis, quæ tanto vtiliores erunt, quanto benigniores. Proderit valdè, vt experientia compertum est aliquod deferre Indulgentiarum diploma, quæ communicentur ijs, qui ad sermones, ad doctrinam Christianam, ad confessiones accedent. Tertio, illud item curet, vt in Pago gratiam Archipresbyteri, & Sacerdotum qui ibi commorantur, & aliquorum sæcularium, qui sunt eo loco primarij sibi conciliet; horum enim opera, & amicitia plurimum inuare successum potest, & plurimum si absit impedire. Quarto, vile erit si possit habere Templum domicilio suo vicinum,

Regulæ seruandæ in Pagis.

Tempus opportunum. Eccl. 38.

Literæ.

Beneuolentia.

- cinum, nam & commodius qui necessitatis spiritualis gratia, eius opera uti volent, & cum maiori libertate accedat, quam si cum alijs oppidi Sacerdotibus, & Parocho degat. Quinto, quod generatim supra docuimus, & hic locum habet, ut cognoscat prudens Christi præco ex illis peritis, ac fide dignis quanam spiritualia emolumenta possint eo loco percipi, tum in catechesi instituenda, tum in inducenda Sacramentorum frequentia; an sint aliqua inimicitia, & qua via pax conciliari possit; an & quæ vitia ibidem vigeant, quæ adhiberi possint remedia. Sexto, instituat usum Doctrinæ Christianæ edocendæ, si ibi non sit, vel conetur erigere iacentem, ac promouere viam, & rationem docendi, qua vtiliter exerceatur, atque ut institutio sit firma; vtile est curare (quod passim in Italia videmus) ut Oratorium aliquod, aut Congregatio huic sancto operi patrocinetur ac præsit, & ipsemet interim conuocet in aliquod templum, pueros doceat, exerceatque, ut exemplo suo alios ad idem opus vtiliter obeundum incitet simul, & erudiat. Septimo, si pium aliquod sodaliticium ibi sit aliquo modo collapsum, facilius fortasse erit, ac fructuosius instaurare, quam nouarum Sodalitatum fundamenta iacere præsertim si addatur lex aliqua ad maiorem fructum spiritualem, ut esset statis temporibus Sacramentorum usus & Nosocomia inuisendi, componendi paces, vel quid simile, maximè ei regioni necessarium. Octauo, vtile est conciliatio sibi ante Magistrum, adire interdum si ibi sit, literarium ludum, & habere concuinculas aliquas ad ipsos discipulos, explicando quæ eos scire oporteat circa Dei cultum ac venerationem, circa parentum obedientiam, circa conuersationem, modestiam, & Christianam indolem. Nono, non videtur vtilis valde illa missio, quæ post duos, vel tres dies absoluitur, præsertim si locus habeat multitudinem hominum, est enim talis visitatio similis repentino imbri, qui solam terræ superficiem leuiter aspergit, neque eam fecundat ut germinet. Pro ratione igitur multitudinis & spiritualium negotiorum diutius est immorandum. Quod si è diuersis Pagis mittantur, qui nostrum laborem exigant, præstat apud eos diuertere, à quibus spiritualis prouentus vberior expectatur, quam omnes cursim peruagare, ne curiositati potius, quam animabus studere videamur. Decimo, materiæ quas magis tractare oportet in his locis, & ad quas antequam adiret, comparare debuit, sunt eæ quæ ad renouationem spiritus, & ad vitia ex tir-

De quibus
materijs agè
dū in pagis.

extripanda pertinent. Agat de ijs præceptis Decalogi, quæ pro notitia, quam percipere potuit magis necessaria incolis iudicabit, ac ferè omnia ubique videntur inculcanda. Item de præceptis Ecclesiæ, de Sacramento Confessionis, explicando quæ confessiones sint validæ, vel inuvalidæ, atque integrandæ, & inuitando ad eas; si qui abusus ibi sint in Matrimonio contrahendo moneat. Agat de oratione frequentanda, doceatq; modum aliquem orandi facilem, mane ac vespere, & diebus festis, & modum recitandi Rosarium, doceat examen conscientiarum, deuotionem Beatissimæ Virginis, Angeli Custodis & Sanctorum. Serio agendum de castitate, atque honestate, de amore mutuo, de dilectione inimicorum, de remittendis iniurijs, querendo remedia ad id præstandum, accomodata genti, castiget vitia incolis frequentia. Solent autem rusticianis hominibus hæc esse frequentiora blasphemiæ, furta, superstitiones, diei festi violatio, Missæ, vel nulla, vel mala auditio, maledicta, imprecationes, mendacia, periuria, querelæ de Deo ob suam inopiam, choreæ, colloquia vana, & irreuerentiæ in templis. Solent in alienos agros immittere animalia, & damna inferre, vendere pluris æquo res, decipere si quem possint, optare aliena, opera non facere fideliter, & agros dominorum non perinde, ac debent exercere. Materia de nouissimis est his locis accomodata, præsertim de morte, & vniuersim loquendo, quæ pertinent ad viam purgatiuam. In his autem rebus tractandis ac docendis, accomodet sermones captui, & utilitati auditorum; adhibeat similitudines, discat à Christo, qui adeò frequentes miscebat parabolas, & ex rebus obuijs petitas vinearum, agrorum, seminis, torcularis, zizanix, gallinæ, fermenti, niuis, glaciei, arborum, &c. Afferat exempla tum vera, tum apta, hæc enim plurimum pro his locis valent, non misceat ficta miracula, erubescat omnino ea dicere, quæ audientes non capiunt. Undecimo denique curare debent Concionatores his maximè locis, vt plus exemplo, quam verbis se se Doctores præbeant, vt populi simplices, ac rudes, magis videndo, quam audiendo instruantur, dum vident eos in laborum tolerantia bene patientes, in amore, & charitate erga omnes, benignos, victu moderato contentos, & parco; non querere quæ sua sunt, sed quæ Iesu Christi, & commoda spiritualia eorum optare, non sua lucra. Hæc autem tota instructio ad eos potissimum dirigitur Religiosos, & Sacerdotes, qui ex obedi-

R r tia

Vitia rusti- canorum.

Modus con- cionandi in Pagis.

Exemplum vite ac mo- rum.

tia mittantur ad animas lucrandas, vel ex charitate sincera, id sibi operis deposcunt; nam experientia constat novos aliquos Concionatores, hæc loca ambire non hoc consilio, sed lucri alicuius temporalis gratia, qui quidem, optandum esset, vt quo magis inopia vrgentur rectè intentionem disponderent, & Christo freti, qui dixit: *Quærite primum Regnum Dei, & iustitiam eius, & hæc omnia adjicientur vobis*, tori in spirituale populorum adiuventum incumberent, verumtamen, passim in eo peccatur; sæpè audiuius multa oppida horum affectatis concionibus, & malis exemplis non solum adiuvari; sed grauitè offendi. Episcoporum esset occurrere, ne nisi viris probatè vitæ, idoneæq; doctrinæ, ac maturi iudicij, huiusmodi functiones imponerentur, sed iam abeamus ex Pagis in aulas.

Pro his qui in Principum aulis concionantur.

Cap. X I V.

Primum omnium qui in aulis Principum hoc munus exercet, sanctæ solitudinis quantum poterit, memor sit, nunquam spectetur in aula & Palatio, numquam cum Principe, nisi quando accersitur, vel negocium graue vrget, quod ad Principis salutem, aut aliter ad diuinam gloriam spectet. Neque cum aulicis multum temporis ponat, tum quia familiaritas contemptum parit, tum ne temporis adeo præciosi iacturam faciat, vt custodiæ sui, rebusq; diuinis, ac studijs vacet; dum autem cum ijs agit, ostendat se tamquam patris, & spiritualium rerum magistrum, pia colloquia serat, ad Confessiones adhortetur, & aliæ Christianæ vitæ exercitia, data occasione, explicet; talis sit vt qui ad eum venerint magis ob fructum aliquem animæ suæ, quam ob alias causas accedant. Secundo, in concionibus vitet plurimum, nec noceat, aut describat vitia Principis; exulceraret enim id Principem, vilemque eius auctoritatem, & odiosum ipsum popularibus redderet, esset autem exire, & captata sagaciter occasione ex Scripturis sacris vel prophanis explicare aliqua loca, in quibus virtutes commendantur contrariæ vitijs, quibus ille subest; hoc enim cum minori scandalo auditur, & sine rubore ab eo, qui tali commonitione indiget. Exempla etiam Principum quæ benè se gesserunt, vel inter Christianos, vel inter Ethnicos honestius afferuntur. In quibus etiam cautè agendum,

Matt. 6.

Nimia consuetudo cū aulicis fugienda.

Prudentia in reprehensione.